

Vattenväxter på Öland del 1

Vattenväxter har varit ett ganska försummat kapitel på Öland. Med en lång kust, gott om grävda bevattningsdammar och alvarträsk finns mycket att upptäcka. Möjligheter finns att göra fynd för den skarpsynte. Boken "Danske vandplanter" från 1990 rekommenderas. En länk till denna finns på vår hemsida, går att ladda hem som en pdf-fil.

Släktet natar *Potamogeton* delvis efter anteckningar under SBF:s vattenväxtkurs hösten 2007.

Undersläkte Potamogeton

Platta blad med snärpslidor

Sektion Potamogeton

Perenna arter med **jordstam**, ofta **flytblad**, strödda mer eller mindre avlånga blad. Har **snärpslidor**.

Ålnate *P. perfoliatus* Bladkant fint tandad, bladbas tydligt stjälkomfattande. Mycket kort snärpslida. Sällsynt på Öland, kan uppträda både i söt- och brackvatten.

Långnate *P. praelongus* Bladkant helbräddad, bladbas halvt stjälkomfattande. Snärpslida ca 5 cm. Mycket sällsynt på Öland, växer i sötvatten (Hornsjön).

Gäddnate *P. natans* Snärpslida lång ca 10 cm. Flytblad tydligt skaftade. Tämmligen allmän på Öland, bevattningsdammar och liknande.

Gräsnate *P. gramineus* Nedre blad (undervattensblad) oskaftade och tillspetsade, flytblad skaftade men kan saknas. Axskäft tjockare upptill. Allmän på Öland, finns även i mindre vattensamlingar och även brackvattenpölar.

Saknas på Öland gör

Rostnate *P. alpinus* som liknar en storvuxen gräsnate. Nedre blad trubbiga. Axskäft jämntjockt. Växer i åar, diken och dammar. Skulle kunna hittas på Öland.

Bäcknate *P. polygonifolius* som något liknar en småvuxen gäddnate men med kortare snärpslida. Växer magert på torv i myrbäckar (brunt vatten), mindre trolig på Öland.

Grovnate *P. lucens* Saknar flytblad, långa snärpslidor. Växer i näringsrika vatten (sjöar och åar), mindre trolig på Öland.

Källnate *P. coloratus* Något lik gädd/bäcknate men flytbladen tunnare med tydliga tvärnerver. Växer i kalkrika vatten på Gotland i flöden från källmyrar, mindre trolig på Öland.

Sektion Graminifolii

Annuela arter utan jordstam men med övervintringsknoppar (**turioner**), saknar flytblad, strödda samla linjära och platta undervattensblad. Har **snärpslidor**.

Trubbnate *P. obtusifolius* Blad med tre nerver

Uddnate *P. friesii* Blad med fem nerver

Båda arterna saknar smånerver. Båda växer på dybotten i något näringsrika vatten. Endast uddnate är funnen på Öland (2 fynd).

Spädnate *P. pusillus* Slutet snärpslida, bågböjda och något styva blad. Blad med tydlig spets.

Gropnate *P. berchtoldii* Öppen snärpslida, en röd körtel finns på vardera sidan där bladet går ut. Vekare, blad med rundad spets.

Små späda arter som kan vara svåra att skilja, endast gropnate är funnen på Öland. Spädnate kan växa i brackvatten eller näringsrika sjöar på sandbotten. Gropnate växer något mer näringsfattigt och finns sällsynt på Öland (troligen förbisedd) i grunt sötvatten såsom dammar, vattenfyllda kalkbrott och liknande.

Spetsnate *P. acutifolius* Stjälk ej vingkantad, blad långspetsade.

Bandnate *P. compressus* Stjälk vingkantad, blad med rundad spets.

Båda arterna har 5 tydliga nerver med en massa smånerver emellan. Bladen är ganska styva och ej genomskinliga. Växer i näringsrika vatten (sjöar, dammar). Inga fynd från Öland.

Styvsnate *P. rutilus* Frukt slät

Knölnate *P. trichoides* Frukt med knölig rygg.

Båda arterna har smala blad ca 1 mm breda, långt tillspetsade. Båda arterna ovanliga, växer i sötvatten. Inga fynd från Öland.

Sektion Batrachoseris

Perenn art med både jordstam och övervintringsknoppar, saknar flytblad. Några undervattensblad mer eller mindre motsatta med **krusig** kant.

Krusnate *P. crispus* Blad krusiga med sågad kant. Tål övergödning. Få fynd på Öland.

Undersläkte Coleogeton

Perenna arter med jordstam, har **både slidor och snärp**, saknar övervintringsknoppar. Saknar flytblad, undervattensblad trådformiga. Ax med skilda blomkransar.

Trådinate *P. filiformis* Tät, bildar mattor (växer som duskor). Bladspets avrundad (svårt att se). Aldrig storvuxen. Finns både i söt- och brackvatten. Spridd på Öland längs kusten och några fynd från sötvatten.

Borstnate *P. pectinatus* Något gles, plantorna ter sig plattade, växer i zig-zag. Bladspets tillspetsad (svårt att se). Kan bli storvuxen. Mest i brackvatten. Uppges som allmän längs kusterna, mer sparsam i sötvatten.

Slidnate *P. vaginatus* Nordlig art, lik ovanstående arter men med längre slidor. saknas helt i södra/mellersta Sverige.

Släktet slingor *Myriophyllum*

Nyckel för identifiering av icke blommande exemplar (efter Stefan Ericsson, översatt från nätversionen av Flora Nordica)

Blad vanligen 5–18 mm långa och mycket slaka, bladflikar tunna (vanligen 0.04-0,07 mm) och späda, ofta skrynkliga som pressade.

1. *M. alterniflorum* hårslinga

Blad vanligen 15–50 mm långa, spänstiga eller slaka; bladflikar tjockare (vanligen 0.1–0.3 mm), grov eller späda men sällan skrynklig som pressad

2.

2. Ogrenad eller sparsamt grenad planta med grova oftast täta skott, bladkransarna sitter tätt och täcker stjälken till stor del, blad ganska slaka (bladet avsmalnar i änden), grön under sommaren

3. *M. verticillatum* kransslinga

Grenad eller kraftigt grenad planta med grova eller späda skott, bladkransar sitter glesare (tätare i spetsen), blad elastiska eller något slaka ej avsmalnande, blir mörkt grön/svart under sommaren

4.

4. Grenspetsar typiskt fjäderlika, blad platta med jämn kant, nästan perfekt fjäderlika i vatten, vanligen späda men ganska elastiska, faller något ihop när växten tas upp ur vatten, bladflikar sitter tätt, 8-24 par, den proximala (närmast stjälken) mycket kortare än bladet.

5. *M. spicatum* axslinga

Grenspetsar kompakta och knopplika, blad ofta 3-dimensionella, oregelbundna, inte speciellt fjäderlika i vatten, vanligen spänstig och elastisk, behåller formen när den tas upp ur vattnet, bladflikar sitter långt isär, 3-13 par, den proximala (närmast stjälken) lika långt som bladet.

6. *M. sibiricum* knoppslinga

Axslinga *M. spicatum* Saknar turioner (övervintringsskott). Växer både i brackvatten och sötvatten (på frostfritt djup). På Öland finns arten sparsamt längs kusten men också i ex. sprängda vattenhål. Klarar kalkrika men också förorenade vatten.

Hårslinga *M. alterniflorum* Saknar turioner (övervintringsskott). Växer mest i sötvatten på frostfritt djup. Ganska vanlig på Öland, växer i mer näringsfattiga småvatten såsom alvarträsk men sällan i förorenade vatten.

Kransslinga *M. verticillatum* Har turioner (övervintringsskott). Växer i mest i sötvatten, på dyg botten och i mer näringsrika vatten. Ett enda herbariefynd från Öland.

Övriga vattenväxter

Släktet sårvar *Ceratophyllum* Undervattensväxter som saknar rötter, har gaffelgrenade blad som sitter i kransar. Frukt en nöt.

Hornsärv *C. demersum* Blad med tydligt tandade flikar. Nöt slät med lång stiftrest. Enstaka fynd från Öland, även i brackvatten.

Vårtsärv *C. submersum* Blad otydligt tandade. Nöt vårtig med kort stiftrest. Ett fynd från Öland (Mörbylånga fd sockerbruksområdet).

Dvärgsäv *Eleocharis parvula* Växer i glesa mattor i brackvatten. Har små, risgrynslika, vita övervintringsknoppar på utlöparna. Växer spridd längs Ölands kuster på både östra och västra sidan.

Strandpryl *Plantago aquatica* Få, tjocka och styva blad i den tvåsidiga rosetten, ofta asymmetrisk. Utlöpare vita och smalare än bladen, blommar inte under vatten. Vanlig, växer på kalkgyttja i små alvarträsk.

Ävjebrodd *Limosella aquatica* Rätt smala blad som oftast har en svagt utvecklad bladskiva ytterst. Ogrenad blomställning, blommar även under vatten. Växer sällsynt i alvarvätar, troligen förbisedd. Kan blomma sent på säsongen.

Havsnajas *Najas marina* Tvåbyggare. Blad köttiga med tandad kant, sköra. Finns både i brack- och sötvatten. På Öland endast funnen i Hornsjön.

Håstsvans *Hippuris vulgaris* Har ihåliga stjälkar och flera, hela blad i krans. Bladkransar med 8-12 linjära blad, 10-20 mm långa. Undervattensskott med 12-16 blad, 40-70 mm långa och veka. Spridda förekomster på Öland, mest i gytjtjuga kärr.

Släktet lånkar *Callitriche*

Endast dikeslånke *C. stagnalis* har spridda förekomster på västra delen av mellersta Öland. Övriga arter med endast enstaka fynd (sommarlånke *C. cophocarpa*, smålånke *C. palustris*, klolånke *C. hamulata*). Hittar du en lånke så ta alltid belägg, frukt med frön behövs ofta för bestämningen.

Släktet bläddror *Urticularia*

Hittar du blommande bläddror så ta belägg. Sterila exemplar kan i de flesta fall skiljas på de fyr-armade hår som sitter på insidan av fångstblåsorna eller hur bladflikar och fångstblåsor sitter (tillsammans eller var för sig). Detta gäller ej vattenbläddra *U. vulgaris* och sydbläddra *U. australis* som har exakt likadana hår.

På Öland förekommer vattenbläddra och dvärgbläddra *U. minor* jämnt spridda. Enstaka fynd finns av dybläddra *U. intermedia*, övriga arter har vi inga fynd av.

Hårsärv *Zannichellia palustris* Bladen 2-3 tillsammans, mot spetsen avsmalnande och lätt utåtböjda. Större exemplar har tydlig stjälk som kan vara grenig. Små blommor i bladvecken. Vanligast i brackvatten. Finns i tre varieteter som skiljs på frukternas utseende och storlek (bra bilder i "Danske vandplander")

Storsärv *Z. palustris* var. *major* troligen den vanligaste arten längs våra kuster

Skaftsärv *Z. palustris* var. *pedicellata*

Småsärv *Z. palustris* var. *repens*

Släktet natingar *Ruppia* Växer i brackvatten. Tunna stjälkar och smala blad med slidlik bas. Bladen är fint tandade mot spetsen.

Hårnating *R. maritima* Fruktskaft rakt, längd 1-3 cm. Bladspets asymmetrisk. Allmän längs Ölands kust.

Skruvnating *R. cirrhosa* Fruktskaft spiralvridet, längd 8-30 cm. Bladspets symmetrisk. Spridd längs Ölands kust.

Vattenpest *Elodea canadensis*

Växer nedsänkt i vatten, blad i kransar, fint sågade. Enstaka fynd från Öland.

Bandtång *Zostera marina*

I brackvatten, ganska vanlig i Kalmarsund, troligen mer sällsynt på östra sidan av Öland. Hittats mest i stranddriften.

Släktet slamkrypor *Elatine*

Detta släkte är aldrig påträffat på Öland